

Seizoenverloop van Merels *Turdus merula* op een slaappleaats in Peize

Veel vogelaars kennen het gezamenlijk overnachten van Merels slechts uit de literatuur. Informatie over merelslaappleaatsen in het noorden van ons land blijkt in de diverse avifauna's te ontbreken (Boekema *et al.* 1983), fragmentarisch te zijn (van der Ploeg *et al.* 1979) of een globaal beeld te geven (van Dijk & van Os 1982).

In Peize bevinden zich ten minste vijf slaappleaatsen waar regelmatig Merels overnachten. De belangrijkste hiervan is een dicht bosje van 15-25 jaar oude fijnsparren. Dit bosje van amper een ha ligt aan de oostkant van het dorp in een jong park, plaatselijk bekend als "Bosplan". De aanwezigheid van deze slaappleaats werd door mij eind augustus 1985 opgemerkt, toen ten minste 130 Merels van de slaappleaats gebruik maakten. Ook in de daaropvolgende jaren is de slaappleaats steeds door de vogels gebruikt.

In 1988 zijn de 's avonds aanvliegende Merels om de veertien dagen geteld. Begin januari sliepen bijna 250 Merels in het bosje, waarna het aantal in de loop van het seizoen geleidelijk afnam (figuur 1). In de eerste helft van mei, toen een groot deel van de broedvogels al druk bezig was met het verzorgen van de eerste vliegvlugge jongen, sliepen toch nog meer dan 100 vogels op de gemeenschappelijke slaappleaats. In de tweede helft van mei bleek het aantal overnachters aanzienlijk te zijn teruggelopen. Een klein aantal dieren bleef de slaappleaats

echter trouw. Na half juni werd een lichte aantals-toename opgemerkt, die in juli en augustus flink doorzette. Deze toename was echter van korte duur, omdat na een maximum van bijna 220 exemplaren in de eerste helft van augustus het aantal sterk afnam. In september en oktober zijn er helaas geen volledige tellingen verricht; wel is vastgesteld dat de Merels de slaappleaats bleven gebruiken, en dat het aantal vanaf oktober weer toenam. Deze toename resulteerde in het begin van december in een maximum van bijna 300 Merels. De laatste decembertelling leek het begin van een afname in te leiden.

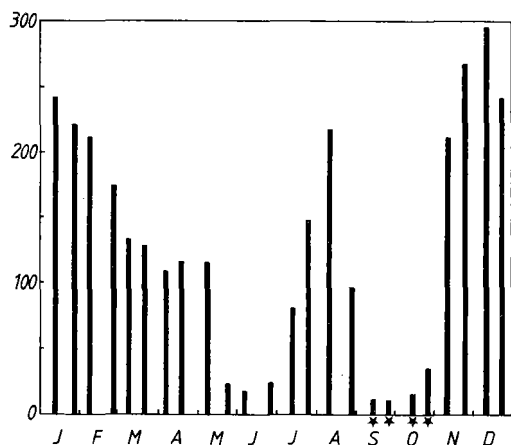
Uit buitenlandse literatuur (Stephan 1985) weten we dat merel-slaappleaatsen het gehele jaar door bezet kunnen zijn. In Drenthe was het gebruik van slaappleaatsen bekend van september tot in april, met de grootste aantallen (tot 100 exemplaren) van half oktober tot eind februari (van Dijk & van Os 1982). In Hustings *et al.* (1985) wordt slaappleaatsgebruik van begin juli tot in april genoemd, met de grootste aantallen van half september tot half februari.

Uit de waarnemingen in Peize blijkt dat ook de Nederlandse Merels het gehele jaar door van gemeenschappelijke slaappleaatsen gebruik maken. De aantalsafname in de loop van de winter kan worden verklaard door sterfte. Daar komt in het voorjaar bij dat een deel van de Merels in hun territorium blijft overnachten. De relatief grote aantallen in april en begin mei worden mogelijk veroorzaakt door een doortrek golf in deze periode. Na eind juni zorgt het zelfstandig wordende kroost voor een flinke aantals-toename. Het is onduidelijk of de afname aan het eind van augustus en in september en oktober wordt veroorzaakt door wegtrek van Merels of dat de dieren zich in deze periode op andere slaappleaatsen bevinden. Waarnemingen uit 1985-87 maken duidelijk dat het geringe aantal vogels in september en oktober wel reëel is, al suggereren de onvolledige tellingen in 1988 anders. In oktober vangt de opbouw van de winterstand aan.

Dankwoord Aart van der Spoel heeft met een aantal tellingen meegeholpen.

Summary Seasonal variation in numbers of Blackbirds *Turdus merula* on a roost in Peize

Counts on a communal roost of Blackbirds at Peize (North-Drenthe) during January-December 1988 showed that the roost was used throughout the year (fig. 1).

Figuur 1. Aantalsverloop van Merels op een slaappleaats in Peize in 1988. De sterren duiden op onvolledige tellingen. *Numbers of Blackbirds on a roost in Peize in 1988. The stars indicate incomplete counts.*

Peak numbers were reached in January, followed by a decline to a lower summer level. The numbers temporarily increased during late summer. The built-up of the winter population started in October and reached a peak in December.

Literatuur

- VAN DIJK A. J. & VAN OS B. L. J. 1982. De vogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen.
- BOEKEMA E. J., PLAS P. & HULSCHER J. B. 1983. De vogels van de provincie Groningen. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis, Groningen.
- VAN DER PLOEG D. T. E., DE JONG W., SWART M. J., DE VRIES J. A., WESTHOFF J. H. P., WITTEVEEN A. G. & VAN DER VEEN B. 1979. Vogels in Friesland, 3. De Tille, Leeuwarden.
- HUSTINGS M. F. H., KWAK R. G. M., OPDAM P. F. M. & REIJNEN M. J. S. M. 1985. Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen/Vogelbescherming, Zeist.
- STEPHAN B. 1985. Die Amsel. Ziemsen, Wittenberg.

Peter Venema

Poelakkers 1, 9321 EW Peize

Wederom vangsten van zwaluw- kruisingen bij Elburg

Op 19 september 1988 werd 's avonds op een slaapplek van Boerenzwaluwen *Hirundo rustica* bij Elburg een kruising gevangen van een Boerenzwaluw en een Huiszwaluw *Delichon urbica* (ringnummer F 128094). De volgende ochtend werd de vogel beschreven en gefotografeerd, waarna de vogel te Noordeinde werd losgelaten. Op dezelfde plaats werden in 1987 ook twee kruisingen gevangen (van den Brink 1988).

De vogel uit 1988 zag er ongeveer hetzelfde uit als beide kruisingen uit 1987. Van voren leek de

vogel het meest op een jonge Boerenzwaluw. Keel licht crème-wit met bruin onderrandje, waaronder een onscherp begrensd, smalle, grijszwarte borstband. Rest onderzijde meest gelijkend op die van een Huiszwaluw. Stuit vuilwit; stuitveren met bleekbruine veerkern en witte top. Poten onbevederd, donker van kleur. Staart donker, weinig gevorkt (verschil tussen langste en kortste staartpen 14 mm). Maten: vleugel 115 mm, staart 62 mm, gewicht 19 gram.

Een maand eerder (19 augustus) werd bij Hoophuizen (13 km ten zuidwesten van Elburg) ook een kruising van beide zwaluwsoorten gevangen (Smit 1989). Deze vogel had licht bevederde vleeskleurige poten (minder dicht bevederd dan die van de Huiszwaluw), dus duidelijk afwijkend van de kale poten van de Boerenzwaluw. Dergelijke kruisingen zijn al vele malen gemeld, maar vier vangsten binnen twee jaar in dezelfde omgeving is opmerkelijk. Eerder ben ik dergelijke bastaarden niet tegengekomen. In totaal zijn op mijn vangplaats sinds 1972 ruim 40 000 Boerenzwaluwen geringd.

Summary *Again two hybrids between Barn Swallow Hirundo rustica and House Martin Delichon urbica*

A description is given of a hybrid between a Barn Swallow and a House Martin trapped at a roost near Elburg (Gelderland) on 19 September 1988. A second hybrid was trapped on 19 August 1988 at a nearby site (Smit 1989). In 1987 two hybrids were trapped at the same site near Elburg (van den Brink 1988).

Literatuur

- VAN DEN BRINK B. 1988. Vangst van twee zwaluw-kruisingen te Elburg. *Limosa* 61: 96-97.
- SMIT A. 1989. Vangst van een kruising Boerenzwaluw × Huiszwaluw. Op het Vinketouw (54): 23-25.

Ben van den Brink

Zomerdijk 86, 8079 TL, Noordeinde Gld